

เศรษฐกิจจังหวัดและการจ้างงานในประเทศไทย: วิเคราะห์ภาพรวมและรายภูมิภาค

The Provincial Economy and Employment in Thailand : Aggregate and Provincial Analysis

วสุ สุวรรณวิหค¹ และ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์²

¹มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ²สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Vasu Suvanvihok¹ and Direk Patmasiriwat²

¹Sukhothai Thammathirat Open University,

²National Institute of Development Administration
Corresponding Author E-mail: vasu.suv@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของจังหวัด และศึกษาความยืดหยุ่นสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการจ้างงานกับผลิตภัณฑ์จังหวัดของไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นสถิติรายจังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2562 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ และการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่อง โดยศึกษาในภาพรวมของทั้งประเทศและแยกวิเคราะห์รายภูมิภาค ผลการศึกษาพบว่า 1) การจ้างงานและจำนวนสถานประกอบการมีการเติบโตช้าเมื่อเทียบกับ GPP และความต้องการใช้ไฟฟ้า 2) สถานประกอบการและการจ้างงานในระบบมีการกระจุกตัวสูงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออก และ 3) ค่าความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดในภาพรวมเท่ากับ 0.56 และในภูมิภาคต่างๆ อยู่ในช่วง 0.23 - 0.85 ซึ่งทั้งหมดน้อยกว่า 1 โดยหากแนวโน้มดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไปจะส่งผลให้สัดส่วนของค่าจ้างแรงงานในรายได้ประชาชาติลดลง ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรต้องคำนึงสำหรับการดำเนินนโยบายการจ้างงานของประเทศในอนาคต

คำสำคัญ: การเติบโตของการจ้างงาน; การกระจุกตัวของสถานประกอบการ; ความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด; นโยบายการจ้างงาน

Abstracts

This article aims to study the provincial economic growth and employment, and the elasticity of the relationship between the employment and gross provincial products (GPP) of Thailand. Secondary data, which is provincial statistics during the years 2008-2019, were analyzed using descriptive statistics, Gini coefficient, and panel data analysis. The overall picture of the country and compared results among the regions were explored. The results showed that 1) employment and the number of establishments showed slower growth compared to GPP and demand for electricity; 2) establishments and formal employment were highly

* วันที่รับบทความ: 11 กรกฎาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 4 สิงหาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 7 สิงหาคม 2565

Received: July 11, 2022; Revised: August 4, 2022; Accepted: August 7, 2022

concentrated in Bangkok and its vicinities, and the eastern region; and 3) the overall value of employment elasticity of the gross provincial product was 0.56, and in certain regions was in the range of 0.23 - 0.85, all of which were less than 1. If this trend continues, it will result in a decreasing proportion of labor wages in the national income, which should be a concern for implementation of the country's employment policy in the future.

Keywords: Employment Growth; Concentration of Enterprises; Employment-GPP Elasticity; Employment Policy

บทนำ

โอกาสการมีงานทำเป็นเรื่องสำคัญและประเด็นน่าห่วงใยในเศรษฐกิจปัจจุบัน เนื่องจากหลายปัจจัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการช่วยให้ผู้ประกอบการมีทางเลือกใหม่มาทดแทนการจ้างงาน ประกอบกับเงื่อนไขด้านสวัสดิการหรือการชดเชยแรงงานกรณีเลิกจ้าง ดังประจักษ์การเลิกจ้างของหน่วยธุรกิจซึ่งเป็นข่าวในสังคมบ่อยครั้ง โอกาสการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความเสี่ยงตกงานสูงมาก ในขณะที่สถาบันการศึกษาต้องปรับวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีความสามารถประกอบกิจการของตนเอง การมีงานทำมีความสำคัญอย่างยิ่งไม่ว่าจะพิจารณาจากมุมมองจุลภาคเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและความก้าวหน้าในอาชีพการงานในอนาคต และในมุมมองมหภาคซึ่งการจ้างงานเต็มตามศักยภาพเป็นเป้าหมายอันพึงประสงค์ของทุกสังคม แต่หากอัตราการว่างงานหรือทำงานต่ำกว่าระดับยอมส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของประชาชน ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจจังหวัดหรือในระดับประเทศ รวมทั้งส่งผลเสียต่อการกระจายรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกังวลว่ารายได้ของผู้ทำงานในรายได้ประชาชาติ (wage share in national income) จะลดลง ซึ่งมีผลรายงานวิจัยในหลายประเทศส่งสัญญาณเช่นนั้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2561 : ออนไลน์ ; Guscina, 2006 : 4)

ในการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานซึ่งโดยทั่วไปมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป โดยจะมีผลต่อทั้งปริมาณการจ้างงานและอัตราค่าจ้างแรงงาน ประเด็นที่มีการวิเคราะห์กันอย่างแพร่หลายทั้งในกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์แรงงานรวมถึงองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) คือการวิเคราะห์การดำเนินงานของตลาดแรงงาน หรือการตอบสนองของตลาดแรงงานต่อการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจมหภาคคือ ค่าความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Employment elasticity to GDP growth) ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงว่าการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไปร้อยละเท่าใด เมื่อ GDP เปลี่ยนไปร้อยละ 1 โดยมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกันทั้งในมิติของพื้นที่ ลักษณะของแรงงาน ภาคเศรษฐกิจ และเปรียบเทียบในช่วงเวลาต่างๆ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การวางแผนหรือนโยบายเพื่อให้การจ้างงานเป็นไปในระดับที่เหมาะสมสามารถสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ต่อไป (Islam and Nazara, 2000 : 4 ; Pleic and Berry, 2009 : 9)

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีความก้าวหน้าด้านข้อมูลสนเทศ โดยหน่วยราชการหลายแห่งบันทึกข้อมูลขนาดใหญ่ (รายคนหรือรายหน่วยงาน) ช่วยสนับสนุนความก้าวหน้าการวิจัยให้มีความแม่นยำขึ้นกว่าในอดีตที่งานวิจัยจำนวนมากใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างซึ่งอาจจะไม่แม่นยำและล่าช้า สำนักงานประกันสังคมเป็นสถาบันชั้นนำที่มีหน้าที่จัดระบบประกันสังคมให้ผู้ใช้แรงงานมากกว่า 10 ล้านคน (สำนักงานประกันสังคม, 2564 : 1) โดยมีรายได้เข้ากองทุนประกันสังคมจากผู้ประกอบการและผู้ใช้แรงงานสมทบเงินเข้าระบบเป็นประจำทุกเดือน เพื่อได้รับสิทธิและหลักประกันทางสังคมในอนาคต ผลพลอยได้คือการบันทึกข้อมูลขนาดใหญ่คือคนทำงานเป็นรายบุคคลและสถานประกอบการ จำแนกเป็นข้อมูลรายจังหวัดซึ่งหากนำมาวิจัยจะช่วยขยายพรมแดนความรู้เศรษฐกิจจังหวัดและประเทศได้ การวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจจังหวัดมีผลดีหลายประการ กล่าวคือ นอกจากประมวลเป็นภาพการเปลี่ยนแปลงระดับประเทศ ยังเข้าใจความแตกต่างมิติพื้นที่ (จังหวัดหรือภูมิภาค) เข้าใจการกระจาย (หรือกระจุกตัว) ของสถานประกอบการและการจ้างงาน สามารถเป็นเครื่องมือประเมินนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยการกระจายความเจริญให้ทั่วถึง อนึ่ง การบริหารประเทศยุคใหม่สนับสนุนการกระจายอำนาจลงระดับพื้นที่ที่กล่าวคือผู้นำระดับจังหวัดและผู้บริหารท้องถิ่นย่อมมีความสนใจติดตามปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การส่งเสริมให้คนมีงานทำ และการส่งเสริมให้มีสถานประกอบการมาตั้งอยู่ในพื้นที่ย่อมเป็นผลบวกต่อเศรษฐกิจจังหวัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขยายตัวและการกระจายตัวของการจ้างงานและจำนวนสถานประกอบการ ในจังหวัดและภาพรวมทั้งประเทศ
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจจังหวัดกับการจ้างงาน โดยเฉพาะเจาะจงคือวัดค่าความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิภาค

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยนี้กำหนดให้ “จังหวัด” เป็นหน่วยวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิระดับจังหวัดของประเทศไทยระยะเวลา 12 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา กล่าวคือ จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์จีนีในการวิเคราะห์การขยายตัวและการกระจายตัวของสถานประกอบการและการจ้างงานของจังหวัด และการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่อง (panel data analysis) สำหรับศึกษาความยืดหยุ่นของการจ้างงาน โดยจะวิเคราะห์ในภาพรวมของทั้งประเทศและแยกวิเคราะห์รายภูมิภาคเพื่อนำมาอภิปรายเปรียบเทียบ สำหรับตัวแปรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

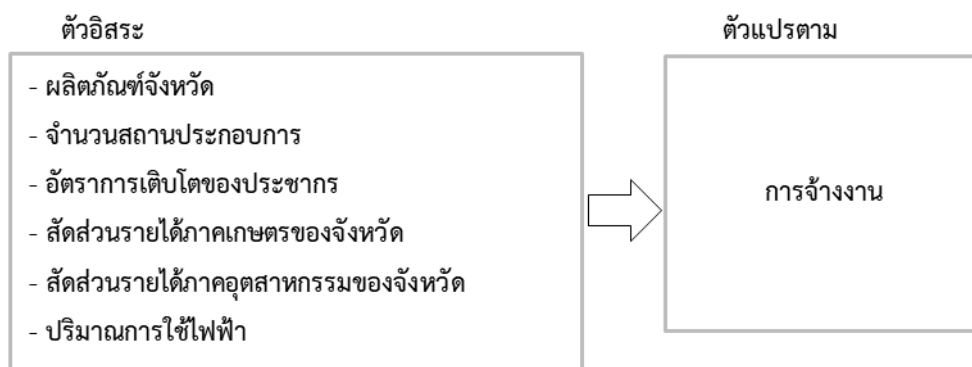
ตัวแปรตาม ได้แก่ การจ้างงาน (Inworker) ใช้ข้อมูลจำนวนแรงงานในระบบจากสำนักงานประกันสังคม แปลงให้อยู่ในรูปลอการิทึมธรรมชาติ (natural logarhm)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Ingpp) ใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัด (gross provincial products) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แปลงให้อยู่ในรูปลอการิทึมธรรมชาติ
- จำนวนสถานประกอบการ (Inestb) ใช้ข้อมูลจำนวนสถานประกอบการในแต่ละจังหวัดจากสำนักงานประกันสังคม แปลงให้อยู่ในรูปลอการิทึมธรรมชาติ
- อัตราการเติบโตของประชากร (popgr) คำนวณจากข้อมูลจำนวนประชากรรายปีในแต่ละจังหวัดจากกระทรวงมหาดไทย
- สัดส่วนรายได้ภาคเกษตรของจังหวัด (shagr) และ สัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรมของจังหวัด (shind) คำนวณจากข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัด
- ปริมาณการใช้ไฟฟ้า (Inesale) ใช้ข้อมูลจากการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แปลงให้อยู่ในรูปลอการิทึมธรรมชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีรวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาความยืดหยุ่นของการจ้างงานดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลรายจังหวัดช่วงเวลาของข้อมูลที่นำมาใช้เป็นเวลา 12 ปี (พ.ศ. 2551 – 2562) โดยภาพรวมข้อมูลแสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 สถิติผลิตภัณฑ์จังหวัด สถานประกอบการ การจ้างงาน และการใช้ไฟฟ้า

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ล้านบาท)	สถานประกอบการ (แห่ง)	การจ้างงาน (คน)	การใช้ไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์-ชม.)
2551	9,712,359	382,170	8,779,131	131,838
2552	9,712,964	389,953	8,680,359	131,878
2553	10,814,115	395,924	8,955,744	145,887
2554	11,306,907	403,802	9,048,885	145,340
2555	12,357,344	409,541	9,418,989	158,095
2556	12,915,159	416,546	9,773,570	160,557
2557	13,235,733	422,249	10,022,078	164,720
2558	13,743,463	428,560	10,384,042	170,718
2559	14,592,593	434,789	10,503,459	178,595
2560	15,488,665	445,813	10,782,605	178,512
2561	16,368,716	470,763	11,589,714	183,533
2562	16,898,087	483,924	11,686,393	188,954
อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	5.2	2.2	2.6	3.3

ในด้านการขยายตัวของตัวแปรที่สะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วงปี 2556 - 2562 ซึ่งแสดงผลการคำนวณเปรียบเทียบดังตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเป็นรายภาค มีข้อสังเกตว่า การขยายตัวของสถานประกอบการและจำนวนแรงงานค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ภาคและการใช้กระแสไฟฟ้า โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.38 และ 2.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ภาค สถานประกอบการ การจ้างงานและการใช้กระแสไฟฟ้า

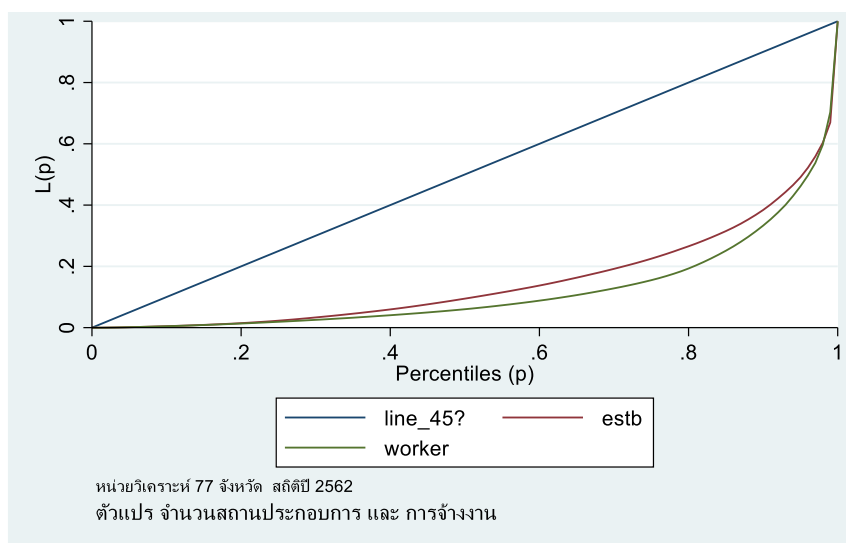
(หน่วย: ร้อยละ)

ภูมิภาค	ผลิตภัณฑ์ภาค	สถาน	การจ้างงาน	การใช้
กทม. และปริมณฑล	4.91	3.44	3.65	2.24
กลาง	1.57	2.77	0.67	1.35
ตะวันออก	3.63	3.80	3.43	3.28
เหนือ	2.20	1.82	2.10	3.48
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3.11	1.67	2.57	4.60
ใต้	2.32	2.55	3.88	2.72
ตะวันตก	3.67	2.58	2.70	3.04
ค่าเฉลี่ย	2.88	2.38	2.74	3.31

สถิติในตารางที่ 3 สะท้อนลักษณะการกระจุกตัวสูงในประเทศไทยวัดด้วยการจ้างงานและสถานประกอบการ กล่าวคือ 6 จังหวัดในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 6.39 ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 55 จากผลรวม 11.68 ล้านคน) และสถานประกอบการ 2.38 แสนแห่ง (คิดเป็นร้อยละ 49 จากผลรวม 4.83 แสนแห่ง) ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (20 จังหวัดและประชากร 22 ล้านคน) มีการจ้างงานน้อยกว่า 1 ล้านคนและจำนวนสถานประกอบการ 51,741 แห่ง ภาคเหนือซึ่งมีประชากร 12 ล้านคนมีการจ้างงาน 7.8 แสนคน และสถานประกอบการ 55,187 แห่ง สะท้อนความไม่สมดุลของการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับแผนภาพที่ 2 ที่แสดงเส้นลอเรนซ์ของจำนวนสถานประกอบการและการจ้างงาน โดยจะให้ได้ชัดเจนว่ามีความแตกต่างหรือการกระจุกตัวค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3 สถิติเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่าง 7 ภูมิภาค (ปี 2562)

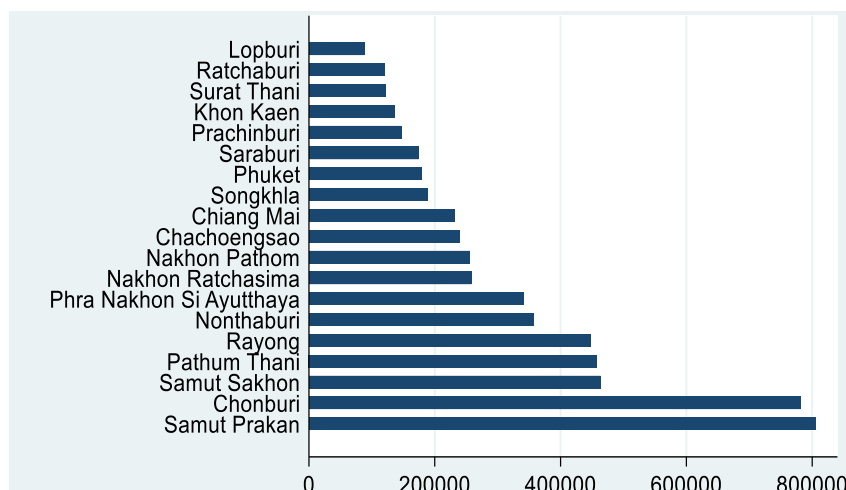
ภูมิภาค	ผลิตภัณฑ์ภาค		การจ้างงาน		สถานประกอบการ		ประชากร	
	(ล้านบาท)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ	(แห่ง)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
กทม. และปริมณฑล	8,025,935	47	6,390,355	55	238,016	49	10,944,863	16
ตะวันออก	3,042,917	18	1,716,046	15	49,647	10	5,102,557	8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,596,095	9	922,932	8	51,741	11	22,014,248	33
ใต้	1,473,621	9	833,284	7	51,960	11	9,493,757	14
เหนือ	1,299,834	8	780,103	7	55,187	11	12,119,572	18
กลาง	861,896	5	656,946	6	17,444	4	3,036,366	5
ตะวันตก	597,789	4	386,727	3	19,929	4	3,847,572	6
รวม	16,898,087	100	11,686,393	100	483,924	100	66,558,935	100

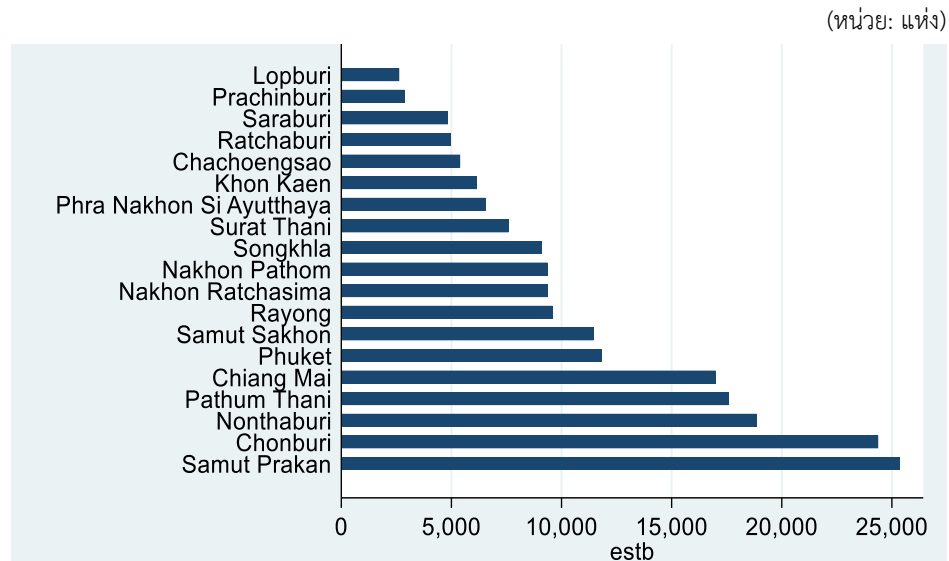
แผนภาพที่ 2 เส้นลอเรนซ์แสดงการกระจุกตัวของการจ้างงานและผู้ประกอบการรายจังหวัด

แผนภาพที่ 3 แสดงจังหวัดที่มีจำนวนการจ้างงานสูงที่สุด 20 จังหวัด (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) สะท้อนความจริงที่ว่ามีการจ้างงานกระจุกตัวในจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล และภาคตะวันออก โดยมีจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่และถือเป็นจังหวัดชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในลำดับที่ 8 สำหรับภาพที่ 4 ให้ข้อมูลการกระจายตัวของสถานประกอบการ ซึ่งมีแบบแผนคล้ายคลึงกับภาพที่ 3

(หน่วย: คน)

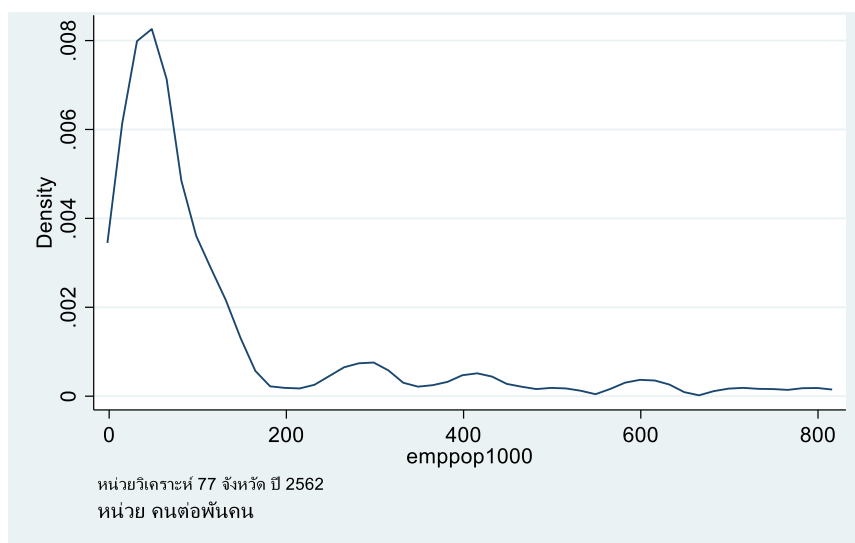

ภาพที่ 3 จังหวัดที่มีการจ้างงานสูงที่สุด 20 จังหวัด (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)

แผนภาพที่ 4 จังหวัดที่มีสถานประกอบการสูงที่สุด 20 จังหวัด (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)

เมื่อพิจารณาถึงการกระจายตัวโดยใช้ข้อมูลการจ้างงานต่อประชากร 1,000 คนของจังหวัดต่างๆ (emppop1000) ซึ่งแสดงดังแผนภาพที่ 5 พบว่ามีการกระจุกตัวเช่นกัน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 117.96 คน และการกระจายตัวอยู่ในช่วงไม่เกิน 200 คน ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 806.11 คน ซึ่งแตกต่างกันมาก โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ของการจ้างงานต่อประชากร 1,000 คนในช่วงปี 2556 – 2562 ได้เท่ากับ 0.56 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการกระจุกตัวสูง

ภาพที่ 5 แผนภาพการกระจายตัวของการจ้างงานต่อประชากร 1,000 คนในจังหวัดต่างๆ

สำหรับผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจจังหวัดกับการจ้างงาน ซึ่งเป็นการประมาณการสมการจ้างงานโดยใช้ตัวแบบ **Instrumental variables and two-stage least squares random-effects models** โดยใช้ตัวแปร $\ln gpp_{it}$ เป็นตัวแปรเครื่องมือ (instrumented) ของตัวแปร $\ln estb_{it}$ และ $\ln esale_{it}$ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ในภาพรวมทั้งประเทศและแยกเป็นรายภูมิภาครวม 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (19 จังหวัด) ภาคเหนือ (17 จังหวัด) ภาคใต้ (14 จังหวัด) และภาคกลาง (26 จังหวัด)

ตารางที่ 4 ผลประมาณการสมการการจ้างงานในภาพรวมทั้งประเทศและรายภูมิภาค

	การจ้างงาน (Inworker)						
	ภาพรวม ทั้งประเทศ	ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาค ตะวันออก	ภาค ตะวันตก	ภาคกลาง
$\ln gpp$	0.5606* (0.026)	0.5868* (0.032)	0.5120* (0.038)	0.2598* (0.049)	0.2290 (0.258)	0.8554* (0.125)	0.3632* (0.081)
$\ln estb$	0.4941* (0.039)	0.5300* (0.062)	0.3519* (0.076)	0.8159* (0.054)	0.7634* (0.301)	0.0610 (0.197)	0.5497* (0.109)
$popgr$	0.0011 (0.001)	0.0004 (0.001)	0.0085* (0.004)	0.0055 (0.008)	0.0108 (0.05)	0.0313 (0.025)	0.0945* (0.020)
$shagr$	- (0.001)	- (0.002)	- (0.002)	- (0.001)	- (0.005)	- (0.004)	- (0.003)
$shind$	0.0028* (0.001)	0.0016 (0.002)	- (0.002)	0.0051 (0.003)	0.0062 (0.005)	-0.0049 (0.003)	0.0010 (0.002)
$cons$	0.6299* (0.187)	-0.0527 (0.293)	2.3897* (0.447)	1.4353* (0.358)	2.4122* (0.908)	1.2471* (0.337)	2.7624* (0.526)
N	921	237	204	168	96	72	144
Wald chi2	3945.50	1854.80	674.84	1551.63	397.240	1413.91	533.61
p-value	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000

Standardized beta coefficient, (Std.

$p < 0.05$, ** $p < 0.001$,

จากผลการศึกษาในตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างงานในภาพรวมทั้งประเทศและในภูมิภาคต่างๆ เป็นส่วนใหญ่และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จังหวัด ($\ln gpp$) จำนวนสถานประกอบการ ($\ln estb$) ซึ่งแปรผันในทิศทางเดียวกับการจ้างงาน และสัดส่วนรายได้ของภาคการเกษตร ($shagr$) ซึ่งแปรผันในทิศทางตรงกันข้าม ยกเว้นกรณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก สำหรับปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจ้างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางภูมิภาค ได้แก่ อัตราการเติบโตของประชากร ($popgr$) (ภาคเหนือและภาคกลาง) และสัดส่วนรายได้ของภาคอุตสาหกรรม ($shind$) (ภาพรวมทั้งประเทศและภาคเหนือ)

อัตราการตอบสนองของการจ้างงานต่อ GPP หรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $\ln gpp$ มีค่าระหว่าง 0.26 ถึง 0.86 อธิบายได้ว่า เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นคงที่ หาก GPP เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1 จะทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในช่วงร้อยละ 0.26 – 0.86 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.56 ในภาพรวมของทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.26 สำหรับภาคใต้ ซึ่งมีค่าต่ำสุด และเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.86 สำหรับภาคตะวันตกซึ่งมีค่าสูงสุด สำหรับอัตราตอบสนองต่อจำนวนสถานประกอบการหรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $\ln estb$ มีค่าระหว่าง 0.35 ถึง 0.82 อธิบายได้ว่า หากจำนวนสถานประกอบการในภูมิภาคเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1 จะมีผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในภาพรวมร้อยละ 0.49 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.35 สำหรับภาคเหนือ ซึ่งมีค่าต่ำสุด และเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.82 สำหรับภาคใต้ซึ่งมีค่าสูงสุด ตามลำดับ

ปัจจัยสัดส่วนรายได้ภาคเกษตร (shagr) มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจ้างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าตั้งแต่ 0.0048 ถึง .0181 อธิบายได้ว่า หากสัดส่วนรายได้ภาคเกษตรของภูมิภาคเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลให้การจ้างงานลดลงในภาพรวมร้อยละ 0.81 โดยลดลงร้อยละ 0.48 สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีค่าต่ำสุดและลดลงร้อยละ 1.81 สำหรับภาคตะวันตกซึ่งมีค่าสูงสุด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอัตราการเติบโตของประชากร (popgr) ที่มีผลต่อการจ้างงานในบางภูมิภาค โดยหากประชากรในภาคเหนือและภาคกลางเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.85 และร้อยละ 9.45 ตามลำดับ และสำหรับภาพรวมของทั้งประเทศและภาคเหนือยังมีปัจจัยสัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรมที่มีผลต่อการจ้างงาน โดยหากสัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจ้างงานโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.28 ซึ่งมีผลตรงข้ามกับในภาคเหนือที่การจ้างงานจะลดลงร้อยละ 0.58

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเชิงประจักษ์มีประเด็นที่น่าสนใจต่อไปนี้

1. อัตราการขยายตัวของการจ้างงาน 2556-2562 ในภาพรวม (ตารางที่ 2) มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 2.74 และอัตราการขยายตัวของสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.38 ซึ่งทั้งการขยายตัวของทั้งสองมีต่ำกว่าการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งวัดโดย GPP และการใช้กระแสไฟฟ้า สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีต เช่น (Kapsos, 2006 ; Döpke, 2001 : online) Döpke, 2001 : online) และ Hu (2004 : 40) รวมถึงผลการศึกษาความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีค่าน้อยกว่า 1 โดยการขยายตัวที่ต่ำกว่าดังกล่าวอาจเป็นผลจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยีและนโยบายด้านแรงงานของแต่ละประเทศ

2. การจ้างงานและจำนวนสถานประกอบการของประเทศไทยมีลักษณะกระจุกตัวสูงในไม่กี่จังหวัด โดยวัดด้วยอัตราการจ้างงานต่อประชากรพันคน สะท้อนในเส้นลอเรนซ์และดัชนีจีนิ (เท่ากับ 0.56) โดยสถานประกอบการมีการกระจุกตัวสูงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออก รวมถึงจังหวัด

ที่มีนิคมอุตสาหกรรม เช่น อยุธยา และจังหวัดที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น นครราชสีมาและเชียงใหม่ ซึ่งมีผลสืบเนื่องทำให้การจ้างงานมีการกระจุกตัวด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดพฤติกรรมผู้ผลิตที่มักมีการรวมตัวหรือมักจัดตั้งหน่วยผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจการ สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการผลิต รวมถึงอยู่ใกล้จุดกระจายสินค้าหรือขนส่งซึ่งช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งได้แรงงานของไทยซึ่งในปัจจุบันมีการศึกษาสูงขึ้นและเข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น

3. จากผลการวิเคราะห์สัมมนาการจ้างงานของจังหวัดต่างๆ ในภาพรวมและรายภูมิภาค พบว่าการจ้างงานของจังหวัดต่างๆ ตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จังหวัดซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับรายได้และอุปสงค์มวลรวมของแต่ละจังหวัด โดยมีผลเชิงบวกต่อการจ้างงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตของประเทศต่างๆ (Kapsos, 2006 : Döpke, 2001 : online)) ; Döpke, 2001 : onnline)) นอกจากนั้นยังมีปัจจัยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดโดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่ทำให้การจ้างงานในระบบลดลง (Manh et al., 2014 : 6 ; Islam and Nazara, 2000 : 6) โดยข้อมูลการจ้างงานในงานวิจัยนี้ได้ใช้ข้อมูลแรงงานในระบบประกันสังคม ซึ่งแรงงานในภาคการเกษตรอาจไม่ได้เข้าอยู่ในระบบจึงอาจทำให้สัดส่วนรายได้ในภาคการเกษตรความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจ้างงานดังกล่าว ตรงกันข้ามกับสัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรมที่มีผลเชิงบวกต่อการจ้างงานในภาพรวมของประเทศและในกรณีภาคเหนือ

4. อัตราการตอบสนองหรือค่าความยืดหยุ่นของการจ้างงานต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดมีค่าน้อยกว่า 1 โดยมีค่าแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะการใช้ปัจจัยการผลิตในแต่ละพื้นที่ โดยอาจเกิดจากการที่ใช้ปัจจัยแรงงานในสัดส่วนสูงก็จะทำให้ค่าความยืดหยุ่นสูงไปด้วย เช่น กรณีภาคตะวันตกที่มีค่าความยืดหยุ่นสูงที่สุด (เท่ากับ 0.85) โดยภาพรวมของทั้งประเทศมีความยืดหยุ่นอยู่ที่ 0.56 นั้น มีนัยต่อการกระจายรายได้ และนำไปสู่การพยากรณ์ว่าส่วนแบ่งของแรงงานในรายได้ประชาชาติ (percentage share of wage bill in national income) ลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์ซึ่งพบว่า การเติบโตของผลิตภัณฑ์จังหวัดมีผลต่ออัตราการเติบโตของการจ้างงานทั้งในภาพรวมทั้งประเทศและในระดับภูมิภาค รัฐบาลจึงควรดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตเพียงพอสำหรับการรองรับแรงงานใหม่ที่จะเข้ามาในตลาดแรงงานในภูมิภาคต่างๆ โดยภูมิภาคที่อัตราการเติบโตของการจ้างงานสูงกว่าภาคอื่นๆ กรณีที่เศรษฐกิจเติบโตในอัตราเท่ากันคือภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.86 และ 0.59 ตามลำดับ) รวมถึงการดำเนินนโยบายเพื่อนำไปสู่การเติบโตของจ้างงานด้วย เช่น การจัดการความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นกับอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้นเพื่อให้มีการจ้างงานต่อเนื่อง

ในส่วนของอุปทานด้านแรงงาน รัฐบาลก็ควรเตรียมการเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการเมื่อเศรษฐกิจเติบโตได้เช่นกัน เช่น การส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังพื้นที่หรือสาขาที่มีความต้องการ และการปรับปรุงผลิตภาพแรงงานหรือสร้างมูลค่าเพิ่มของแรงงานเพื่อลดปัญหาการว่างงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาและดำเนินโครงการพัฒนาในครั้งต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม (Hu, 2004 : 34 ; Pleic and Berry, 2009 : 64) ซึ่งพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของค่าความยืดหยุ่นการจ้างงานเมื่อเวลาผ่านไป อีกทั้งยังมีค่าต่างกันไปในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาทบทวนอยู่เสมอเพื่อปรับนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะกรณีปี 2563-2564 ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิกฤตการณ์โรคระบาด รวมถึงอาจขยายขอบเขตข้อมูลแรงงานที่ใช้ศึกษา ไปถึงแรงงานที่อยู่นอกระบบประกันสังคม เช่น แรงงานบางส่วนในภาคการเกษตร หรือแรงงานในครัวเรือน และแรงงานต่างชาติ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาการจ้างงานแรงงานต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในประเทศไทย ซึ่งยังไม่ได้นำมาวิเคราะห์ในการศึกษารั้งนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). ผลของความก้าวหน้าเทคโนโลยีต่อตลาดแรงงาน. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 1 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/118653>
- สำนักงานประกันสังคม. (2564). ผลการดำเนินการกองทุนประกันสังคม ไตรมาสที่ 1 ปี 2564. สืบค้นวันที่ 1 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/5055efb63f6799847aea612d7697ab87.pdf
- Döpke, S. (2001). *The employment intensity of growth in Europe (Kiel Working Paper No. 1021)*. Germany: Kiel Institute of World Economics. Retrieved March 20, 2022. from: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/17746/1/kap1021.pdf>
- Guscina, A. (2006). Effects of globalization on labor's share in national income. Available at SSRN 956758. IMF Working Paper. Retrieved April 1, 2022. from: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2006/294/article-A001-en.xml>
- Hu, A. (2004). Economic growth and employment growth in China (1978–2001). *Asian Economic Papers*, 3 (2), 166–176. Retrieved September 7, 2021. from: <https://www.mitpressjournals.org/doi/pdfplus/10.1162/1535351044193376>
- Islam, I., and Nazara, S. (2000). *Estimating Employment Elasticity for the Indonesian Economy*. Jakarta, Indonesia: International Labour Office. Retrieved March 20, 2022. from: <https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/175299/1/IslamPUB1861.pdf?sequence=1>
- Kapsos, S. (2006). The employment intensity of growth: Trends and macroeconomic determinants. In *Labor markets in Asia* (143–201). London: Palgrave Macmillan. Retrieved March 20, 2022. from: http://ilo.ch/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_elm/documents/publication/wcms_143163.pdf

- Manh, P. H., Dao, H. T. T., and Van Ngoc, N. (2014). Relationship between economic growth and employment in Vietnam. *Journal of Economic Development*, 222, 40-50. Retrieved March 20, 2022. from: https://www.researchgate.net/profile/Dao-Ha/publication/319126019_Relationship_between_Economic_Growth_and_Employment_in_Vietnam/links/5a8e9130aca272c56bc4903f/Relationship-between-Economic-Growth-and-Employment-in-Vietnam.pdf
- Pleic, M., and Berry, A. (2009). Employment and economic growth: employment elasticities in Thailand, Brazil, Chile and Argentina. *Human Sciences Research Council*, 2-47. Retrieved March 20, 2022. from: https://miriamaltman.com/wp-content/uploads/2016/09/EMP_DEV036_PleicBerry_employmt_elasticit_int_exp.pdf